

Setomaa Vallavalitsus
erika.joonas@setomaa.ee

Teie 22.04.2021 nr 7-5/881
Meie 24.05.2021 nr 1.1-7/2307-5

Otsuse edastamine

Muinsuskaitseamet arutas 11.05.2021 toimunud menetluskomisjonis Muinsuskaitseametile kooskõlastamiseks esitatud Setomaa valla üldplaneeringu põhilahendust ja üldplaneeringu keskkonnamõju strateegiline hindamise (KSH) aruande eelnõu. Edastan väljavõtte Muinsuskaitseameti menetluskomisjoni protokollist nr 452:

5. Võru maakond. Setomaa vald. Setomaa valla üldplaneering. Põhilahendus. Koostaja Skepast & Puhkim. Taotlus eelnõu kooskõlastamiseks. Taotleja: Setomaa vallavalitsus.

Komisjon, tuginedes muinsuskaitseadusele, **otsustas:** täiendada üldplaneeringut järgnevate kommentaaride ja ettepanekute alusel:

5.1 palume täiendada ptk 4 väärtused ja piirangud ning lisada: *olemasolevad hooned hoida võimalusel kasutuses või kasutusest väljas olevatele leida (uus) sobiv kasutusotstarve,*

5.2 palume täiendada ptk 4.1 kultuurimälestised ja lisada: *Kultuurimälestised näitavad piirkonna ja kultuurimaastiku ajaloolist mitmekesisust, seetõttu tuleb edasises tegevuses (detailplaneeringu koostamisel, projekteerimistingimuste andmisel) lähtuda mälestisi säästvast põhimõttest ning arvestada avaliku huviga. Kinnismälestise kaitseks on kehtestatud kaitsevöönd, mille mõte on tagada mälestiste säilimine ajalooliselt väljakujunenud maastikustruktuuris ja mälestist väärivas keskkonnas. Kui kinnismälestisele või kaitsevööndisse soovitakse ehitada või rajada teid, liine, trasse vm, tuleb kavandatav tegevus kooskõlastada Muinsuskaitseametiga. Kultuurimälestistena kaitse all olevad hooned hoida võimalusel kasutuses või kasutusest väljas olevatele leida (uus) sobiv kasutusotstarve. Hoonete algne välisilme säilitada/taastada. Tagada ümbruse heakord ja vaadeldavus,*

5.3 eristada seletuskirjas selgemalt riikliku kaitse all olevaid kultuurimälestisi ja muud (kultuuri)pärandit. Praegu on need omavahel läbisegi - nt lk 26 on toodud üldised tingimused kultuuripärandile,

5.4 soovitame lisada ptk 4 väärtused ja piirangud lause: *XX sajandi arhitektuuri nimekirja kuuluvate objektide lammutamise soovi korral teha koostööd Muinsuskaitseametiga eesmärgiga anda ametile võimalus kaaluda objekti mälestiseks tunnistamise menetluse algatamise vajadust või kaasata amet juba mälestiseks tunnistamise ettepaneku saanud objekti edasisse saatusesse,*

5.5 palume lisada kultuuriväärtuslike üksikobjektide hulka Beresje vanausuliste kalmistu Beresje külas, KÜ 46501:002:0094,

5.6 soovitame täiendada üldplaneeringu seletuskirja Lisas 2 väljatoodud kultuuripärandi liikide alusel, milles on eraldi välja toodud muistised (teadaolevad arheoloogiaobjektid, mis ei ole kaitse all) ja pärimuspaigad,

5.7 Muinsuskaitseamet on alustanud prognoosiva meetodina võimalike arheoloogiatundlike alade analüüsimist, välja selgitamist ning kaardile kandmist, millega tuleb arvestada ehitustegevuse planeerimisel

(nii KMH-d või detailplaneeringut nõudvate projektide kui ka 500 m² suuremate ehitiste kavandamisel). Arheoloogiatundlike alade prognoos on 12 aeganõudev ning ei pruugi valmida enne üldplaneeringu kehtestamist. Sellele vaatamata tuleb allpool välja toodud leevendavad meetmed mitte kaitse all oleva arheoloogiapärandi säilimiseks juba ennetavalt keskkonnamõju hindamise aruandesse ja üldplaneeringusse kanda.

Üldplaneeringu lk 26 teksti täienduseks: *Tuginedes nii varasemalt teada olevale infole mitte kaitse alustest objektidest ning asjaolule, et arheoloogide, hobiotsijate ja koduloohuviliste inimeste tegevus toob igal aastal juurde uut infot arheoloogiliste paikade kohta, mida ei jõuta kaitse alla võtta, tuleb riigil ja kohalikul omavalitsusel arheoloogiapärandi hävimise vältimiseks tagada meetmed selle kaitseks (MuKS § 76 lg 1).*

Muinsuskaitseamet on prognoosiva meetodina alustanud võimalike arheoloogiatundlike alade analüüsimist, välja selgitamist ning kaardile kandmist, mille abil on võimalik vähendada arheoloogiapärandi hävimise riski ehitustegevust kavandavates kohtades. Arheoloogiatundlikud alad esitatakse üldplaneeringu kaartidel ning seletuskiri üldplaneeringu lisana. Kuna nimetatud info on ajas täienev, siis edaspidi on kavas arheoloogiatundlike alade asjakohast infot kajastada loodavas Muinsuskaitseameti veebirakenduses.

Leevendavad meetmed mitte kaitse all oleva arheoloogiapärandi säilimiseks: KMH kohustusega tegevuste kavandamisel (kogu valla territooriumil, ka juhul kui KMH nõudest loobutakse) alati eelnevalt Muinsuskaitseametiga kooskõlastada arheoloogilise uuringu läbiviimise vajadus (MuKSi § 31 lg 3);

- prognoositud arheoloogiatundlikel aladel tuleb kohalikul omavalitsusel küsida planeeringu või ehitise kavandamisel Muinsuskaitseameti arvamust arheoloogilise uuringu läbiviimise vajaduse kohta, kui: algatatakse detailplaneeringut; kaevanduse või ehitiste alla jääva kaevatava ala pindala on enam kui 500 m².
- Tagada nii üldplaneeringus esitatud arheoloogiatundlikel aladel kui ka mujal arheoloogiapärandi avastamisel arheoloogiapärandi kaitseks muinsuskaitseaduses ette nähtud tegevused (vt § 31).

Muinsuskaitseamet teeb ettepaneku kohtuda Setomaa valla üldplaneeringu koostamise korraldaja, koostajate ja Rahandusministeeriumi regionaalhalduse osakonna esindajaga, eesmärgiga selgitada omapoolseid sisunõudeid ja teha sisulist koostööd üldplaneeringu koostamise raames.

6. Võru maakond. Setomaa vald. Setomaa valla üldplaneeringu keskkonnamõju strateegiline hindamine (KSH). Aruande eelnõu. Taotlus kooskõlastamiseks. Koostaja: Skepast & Puhkim OÜ. Taotleja: Setomaa vallavalitsus.

Keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõus on planeeringu mõju kultuuripärandile küll käsitletud, kuid mitte riikliku kultuuripärandi osas. Ptk „Mõju kultuuripärandile” ja selle alapeatükk „Mõju kultuurimälestistele” dubleerib kultuurimälestiste koosseisu osas üldplaneeringu Lisa 2, kus on kirjeldatud kultuurimälestisi ja nendega seotud piiranguid ja tingimusi. Selline ülevaade aga ei vasta KSH aruande sisule. Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (KeHJS) § 40 lg 6 kohaselt peab strateegilise hindamise aruanne sisaldama hinnangut eeldatavalt olulise vahetu, kaudse, kumulatiivse, sünergilise, lühi- ja pikaajalise, soodsa ja ebasoodsa mõju kohta keskkonnale, /.../ kultuuripärandile ja maastikele, /.../ ning mõju prognoosimise meetodite kirjeldust.

Üldplaneeringu lahendusel on mitmes teemavaldkonnas otsene puutumus riiklike kultuurimälestistega. Nt on kavandatud uus kergliiklustee, mis läbib Obinitsa kalmistut ja kääbastega kaetud ala. Samuti läbib Meremäe-Kuksina kergliiklusteele asulakohta reg-nr 13529. Meremäe-Vinski kergliiklustee suunale jääb kalmistu reg-nr 13593.

Selleks, et täpsustada kohti, kus seni teadmata arheoloogiapärandi esinemise tõenäosus on suurem ja et neis piirkondades oleks võimalik kaeve- ja ehitustöödel ennetavaid meetmeid kavandada arheoloogilisele kultuurikihile sattumiseks, on Muinsuskaitseamet prognoosiva meetodina alustanud võimalike arheoloogiatundlike alade analüüsimist, välja selgitamist ning kaardile kandmist, millega tuleb arvestada ehitustegevuse planeerimisel (nii KMH-d või detailplaneeringut nõudvate projektide kui ka 500 m² suuremate ehitiste kavandamisel). Kuna arheoloogiatundlike alade prognoos on aeganõudev ning ei pruugi valmida enne üldplaneeringu kehtestamist. Leevendavad meetmed mitte kaitse all oleva arheoloogiapärandi säilimiseks kantakse üldplaneeringusse ning üldplaneeringu kaardil esitatakse arheoloogiatundlikud alad 2021. aasta seisuga, kuhu planeeringu või ehitise kavandamisel tuleb kohalikul omavalitsusel küsida Muinsuskaitseameti arvamust arheoloogilise uuringu läbiviimise vajaduse kohta.

Komisjon, tuginedes muinsuskaitseadusele ja planeerimisseadusele, **otsustas:** tagastada Setomaa valla üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise aruanne täienduste tegemiseks, analüüsida üldplaneeringu lahenduse mõju riikliku kultuuripärandi objektidele.

Edastame kommentaarid paranduste tegemiseks:

6.1 täiendada ja muuta lk 77 teksti: *Setomaa valla territooriumil on registreeritud kokku 222 kinnismälestist (vt täpsemalt ÜP lisa 2): 92 - 19 ajaloomälestist; - 185 arheoloogiamälestist (valdavas enamuses kääpad, kuid ka asulakohad, kalmistud jm); - 6 ajaloolist looduslikku pühapaika (mälestise liigi lisamise menethus pooleli); 2 ehitismälestist (Värska ja Saatse õigeusu kirikud); - 16 kunstimälestist kinnismälestisena (ristid hauatähistena, ausammas, lae -ja seinamaalid Saatse kirikus). Riikliku kaitse alla olevaid muinsuskaitsealasid, arheoloogilisi leiukohti, tehnikamälestisi, tööstusmälestisi ja UNESCO maailmapärandi objekte ning veealuseid mälestisi valla territooriumil registreeritud ei ole,*

6.2 soovitame lisada Muinsuskaitseameti poolt koostatud looduslike pühapaikade nimekirja Lisa 2 koosseisu. Juhul kui peatükis “Muistised ja pärimuspaigad” nimekirjas on lautsipuid, mis pole nimekirjas esindatud, lisada ka need looduslike pühapaikade nimekirja.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Tiina Pettai

Võrumaa nõunik

Tel 5306 8625

tiina.pettai@muinsuskaitseamet.ee